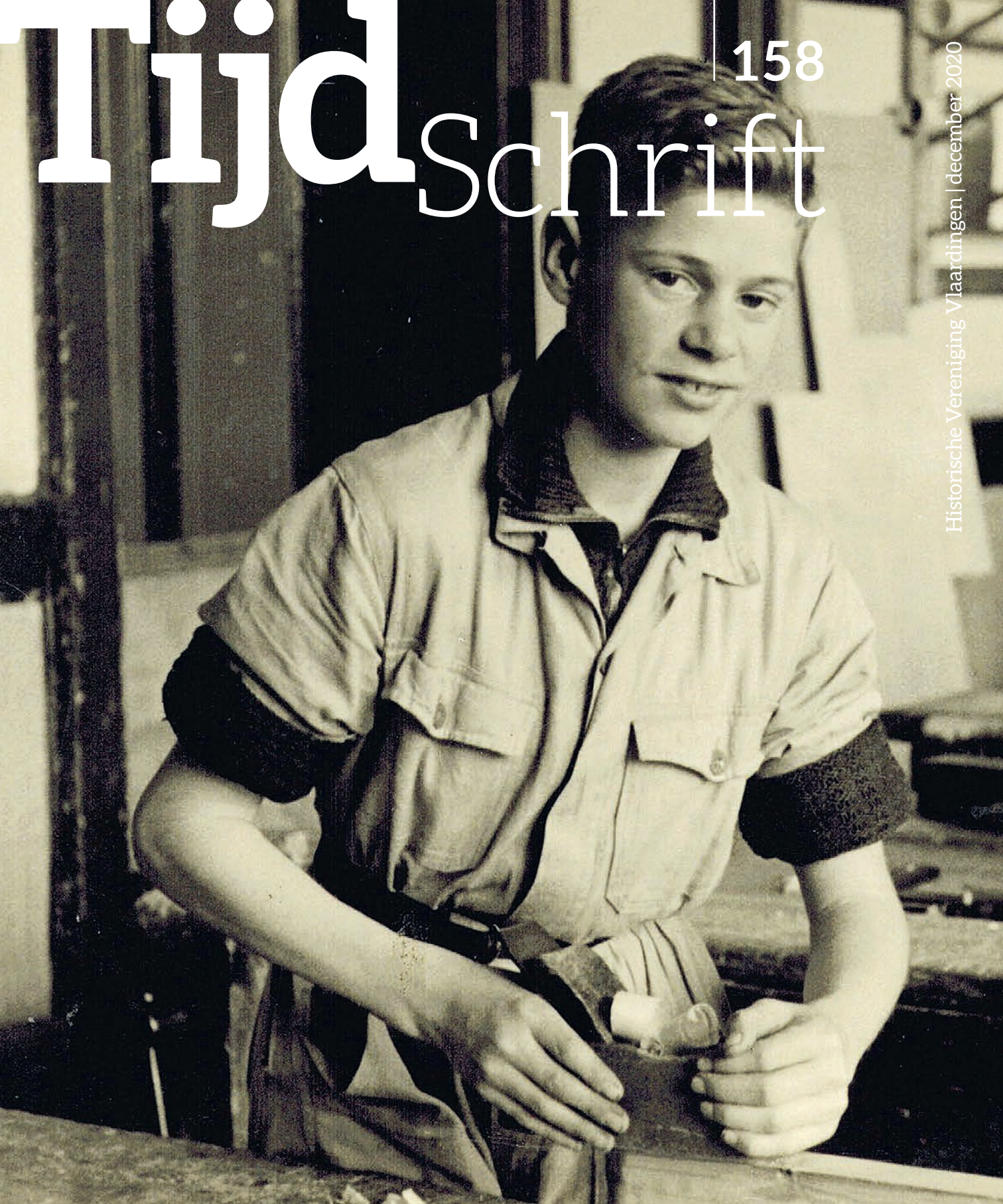

Tijd | 158 Schrift

Historische Vereniging Vlaardingen | december 2020

Keukens • Badkamers • Toiletten

D Blenk tegelwerken

Dick Blenk

George Stephensonweg 21 f

3133 KJ Vlaardingen

010-4359093 / 06-20597239

Fisc-ad

Fiscale en administratieve dienstverlening

J.A. Janson

fiscaal adviseur

Plein 1940 nr 47
3135 PR Vlaardingen
tel: 010 435 92 67
fax: 08 4220 69 33
e-mail: info@fisc-ad.nl
www.fiscaaladviseurs.nl

Managementadvies
en -begeleiding

GIRASOLE

www.girasole.info

Vlaardingen
anders bekeken

**Stadswandelingen,
rondleidingen en meer,
ook voor besloten groepen**

www.serviceteam-vlaardingen.nl
facebook.com/serviceteamvld

Westhavendomein

Vastgoed & VvE Beheer

Volledige ontzorging voor vastgoedeigenaars en VvE's

Westhavenplaats 40a • 3131 BT Vlaardingen • Tel.: 010-2477477 • E-mail: info@westhavendomein.nl

www.westhavendomein.nl

Vlascom CV

Vlaardingse Assurantie Combinatie

Spoorstraat 2
NL - 3134 TA Vlaardingen

Website: www.vlascom.nl
e-mail: info@vlascom.nl
Tel +31(0) 10 248 04 85
Fax +31(0) 10 234 45 00

Advies op het gebied van:
Schadeverzekeringen
Watersportverzekeringen
Levensverzekeringen, Pensioenen
Financiële planning
Schadebegeleiding
Financiering, sloopshyposhopen
Vermogensbeheer

Voor alle molenproducten en broodmixen gaat u naar Aeolus!

Kijk op www.aeolus.nl voor het
hele assortiment

Kortedijk 16
3134 HB
Vlaardingen
T : 010 434 61 31
E : info@aeolus.nl
I : www.aeolus.nl

De Historische Vereniging Vlaardingen heeft tot doel het bevorderen van:

- de belangstelling voor en de kennis van de stad Vlaardingen en haar bewoners;
- het behoud en het herstel van gebouwen en stedenbouwkundige structuren en landschappen;
- het behoud en het verzamelen van die gegevens die van belang zijn voor de geschiedenis van de stad.

De contributie bedraagt € 22,50 per jaar. Het bankrekeningnummer van de vereniging is NL44 INGB 0000 750 978. Leden krijgen jaarlijks het Historisch Jaarboek en 4x per jaar het verenigingsblad Tijd-Schrift.

Lidmaatschap

Het verenigingsjaar loopt gelijk met het kalenderjaar. Lid worden kan het gehele jaar door. Korting op de contributie bij lid worden in de loop van het jaar is niet mogelijk. Wel worden dat jaar reeds uitgegeven publicaties dan nagezonden.

Opzegging

Opzegging van het lidmaatschap dient schriftelijk bij de ledenadministratie te geschieden of via een email naar info@hvv-vlaardingen.nl. Een opzegging kan direct ingaan of aan het eind van het jaar. Restitutie van contributie wordt niet verleend. Leden die hun contributie niet voor of op 31 december hebben voldaan worden automatisch uit het ledenbestand verwijderd.

Het bestuur is als volgt samengesteld:

Dhr. T.H. Hartman, voorzitter
Dhr. J. van Elk, vice-voorzitter
Dhr. E. van Rongen, secretaris
Dhr. K.J. Borsboom, penningmeester
Mw. M. van der Hoek, lid
Dhr. M.M. Carree, lid
Mw. N. Meulendijk, lid

Contactadres HVV, ledenadministratie en redactieadres Tijd-Schrift:

Paul Henri Spaakring 22
3137 DJ Vlaardingen
Telefoon (010) 474 9416

Redactie Tijd-Schrift:

E. van Rongen, eindredacteur
K. Bloem
M.M. Carree
Mw. G. van der Weijden
F. Wittkampf

Verkoop losse publicaties:

Uitsluitend via e-mail:
info@hvv-vlaardingen.nl

Bijdragen aan de inhoud van Tijd-Schrift zijn van harte welkom. In verband met de geautomatiseerde verwerking van de teksten ontvangt de redactie deze graag per e-mail: info@hvv-vlaardingen.nl t.a.v. de redactie.

ISSN 1380-2992

© Historische Vereniging Vlaardingen

Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Internet: www.hvv-vlaardingen.nl - www.begraafplaatssemaus.nl
E-mail: info@hvv-vlaardingen.nl

Productie: Stout Grafische Dienstverlening

Inhoud

Redactioneel

3

De belangrijkste boodschap is volhouden!

De geschiedenis van de Vlaardingse Ambachtsschool

Frans Assenberg

4

Ledenactiviteiten

25

Omslag: Ger van Minnen met een blokschaaf in de weer in de Ambachtsschool in de Oosterstraat.
Foto Collectie G. van Minnen.

DELTA HOTEL

Delta Hotel
Maasboulevard 15
3133 AK Vlaardingen
www.deltahotel.nl

**Altijd het water
aan je voeten...!**

PUUR NATUUR
BEHANDELINGEN

**Lieneke
Terleth**

SCHOONHEIDS-
SALON

P.K. Drossaartstraat 55 ~ 3131PA Vlaardingen
Tel: 010 4342125 ~ www.lieneketerleth.nl
Facebook: Schoonheidssalon Lieneke Terleth

- Bloemwerken en arrangementen
- Goed gesorteerde snijbloemen
- Bloeiende- en bladplanten
- Bruidsboeketten en corsages
- Rouwwerken

Markgraafaan 135
3131 VL Vlaardingen
Tel: 010 43 43 704

JAC. VERKUIL
BLOEMSIERKUNST

STOUT
GRAFISCHE DIENSTVERLENING
Tel. 010 - 248 06 03 • www.stout.nu

Méer dan een drukkerij!

**DIJKSHOORN
EUROMOVERS**
EUROPEAN MOVE PARTNERSHIP

AL MEER DAN
50 JAAR
VERHUIZEN!

WWW.DIJKSHOORN.NL
TRAWLERWEG 8 3133 KS VLAARDINGEN TEL.: +31 (0)10-2480522

Vakmensen

Ze zijn hard nodig in deze coronaklusting, de vaklieden, want je kan toch echt niet alles zelf doen. Timmerlieden, metselaars, bankwerkers, noem maar op. Tegenwoordig vaak uit Polen of andere Oost-Europese landen. Maar vroeger hier opgeleid, op wat eertijds een Ambachtsschool heette, en later een (Lagere of Hogere) Technische School. In Schiedam woonden wij tegenover zo'n school, zij het ver aan de overkant van de Burgemeester van Haarenlaan, maar wel met zicht op de grote hoeveelheden leerlingen die dagelijks naar en van school gingen. Wat deden ze daar allemaal? Wij wisten het niet, als lagere schoolkinderen. En wat wij zeker niet wisten was, hoeveel problemen het stichten van zo'n school kon geven. Frans Assenberg heeft een boeiend verslag geschreven van hoe dat er in Vlaardingen aan toe ging. Wat een gedoe om een school op te richten om de kinderen een goede vakopleiding en dus een goede toekomst te geven. Met veel moeite werd de minister overgehaald zijn toestemming te geven, en uiteindelijk kon de school van start gaan. En met succes! De school groeide op den duur uit zijn jasje en er moest een paar keer een groter gebouw komen. Het laatste was de Technische School aan de Deltaweg die, zoals Frans terecht schrijft, onder protest van de HVV toch is gesloopt. De opeenvolgende scholen heb-

ben vele vakmensen opgeleverd, die mee hebben geholpen Vlaardingen, en ongetwijfeld de petrochemische industrie aan 'de overkant' groot te maken. Een paar interviews met voormalige leerlingen geven een inkijkje in het schoolleven.

Tsja, en we blijven maar beperkt in wat we kunnen doen binnen- en buitenshuis. Klussen gaat dus nog wel, en voor velen van ons thuiswerken ook, maar het bijeenkomen in gezelschappen blijft voorlopig nog zeer beperkt. Dat betekent dat de lezingen van de HVV voorlopig ook niet door kunnen gaan en dat de uitreiking van het Jaarboek niet in een openbare bijeenkomst zal zijn. Hopelijk kan de pers daar wel aandacht aan besteden.

We moeten het doen met wat er kan en mag. En hopelijk, als iedereen zich aan de regels houdt en de infectiegraad omlaag gaat, en als de vaccins gegeven kunnen worden, hopelijk kunnen we dan in de loop van volgend jaar weer terug naar een wat normalere situatie. Tot die tijd: hou vol, blij gezond, fijne feestdagen en alvast het allerbeste voor het komende jaar.

Eric van Rongen
Eindredacteur

Vragen over lidmaatschap?

U wordt verzocht vragen over uw lidmaatschap uitsluitend te richten tot de ledenadministratie (bij voorkeur via email info@hvv-vlaardingen.nl, of telefonisch 010-4749416, na 18.00 uur).

De belangrijkste boodschap is 'Volhouden!'

De geschiedenis van de Vlaardingse Ambachtsschool

Frans Assenberg

Het in het leven roepen van een ambachtsschool lang geleden was voor Vlaardingse geen sinecure, maar eerder een weg vol tegenwerkingen. De initiatiefnemers moesten veel tegenslagen incasseren en bovendien een lange adem hebben. Het idee van een ambachtsschool was kennelijk voor sommige Vlaardingse een onbekend fenomeen waarvan men zich geen voorstelling kon maken!

De oudste opmerking die ik tijdens mijn onderzoek naar de geschiedenis van de Vlaardingse ambachtsschool tegenkwam was van 1860 tijdens een bijeenkomst in Amsterdam van de 'Maatschappij ter verbetering van de

Beeld uit een Vlaardingse krant van 1877. Van advertenties voor aanmeldingen voor de Ambachtsschool is dan nog geen sprake. Beeld Stadsarchief Vlaardingen.

Donderdag 2 Augustus.
No. 2682 en 12707 ieder f4000. No. 1322,
5 ieder f400. No. 7963, 10349 en 12638
o. 7089, 12451, 18317, 19980 en 20687

Zee tijdingen.

AANGEKOMEN:

18 Juli. Ane Malena, Hage, Vlaardingen.
4 » Amelia, Hoogerwert, Vlaardingen.
S. 30 Juni. Vrede, v. d. Windt, Cardiff.

VERTROKKEN:

Juli. Star of Peace, Heatley, Vlaardingen.

GEPASSEERD:

29 Juli. Christine, Muller, Uleaborg n.

ZEILKLAAR:

1 Aug. Vrijt Vrienden, Verwey, Riga.

Cargalijsten.

VLAARDINGEN.

FAD. Catharina Hillechina, Boekhout: 641/1,
er. H. Kikkert.
fary, Ely: 500' mooyen Zout, 170 boss. Kurk.

DELFSHAVEN.

na, Thomson: 963/1 en 125/2 tonnen Teer.

Marktberichten.

Vlaardingen, 3 Augustus.

...	f 23,75	à f 24,—	pr ton.
...	16,25	»	16,50
...	10,75	»	11,—
...	8,50	»	8,75
...	40,—	»	41,—
...	9,50	»	9,75
...	23,50	»	23,50
...	25,—	»	27,—

enigen, zie visscherij-berichten.

Schiedam, 2 Aug.

OSTENRIJK, Cong. in papier...	50 7/16	50 7/16
» » » zilver...	54 1/2	54 1/2
» » » goud...	61 1/2	—
ITALIE, Cert. Inschrijv.	5	—
TURKIJE, Obl. Alg. Schuld 1863	5	9 1/2
GRIEKENLAND, Obl. Lond. 1825	5	—
AMERIKA, VER. STATEN 1871...	5	103 1/2

Hoogwater te Vlaardingen.

4 Aug.	Voorm.	40,34	Nam.	10,47
5 »	»	41,54	»	12,7
6 »	»	0,35	»	1,3
7 »	»	4,36	»	1,59
8 »	»	2,25	»	2,47
9 »	»	3,14	»	3,32
10 »	»	3,56	»	4,16

Op- en Ondergang der Zon.

Opkomst.	4 Aug.	Ondergang.
4,26		7,44

Stoomgelegenheden te Rotterdam.

Antwerpen, *Telegraaf I, II, III en IV*, Dinsdag, Don-
derdag en Zaterdag, ligplaats Boompjes.
Arnhem, *Arnhem I en II*, dagelijks 8.05 's morgens, lig-
plaats Oosterkade.
Brussel, *Telegraaf*, Maandag of Dinsdag.
Hamburg, *Stoomvaart*, (vertr. Dinsdagv.)
Liverpool, *Oxael*, (vertr. Woensdag 8 Aug.)
Londen, (via Harwich) dagelijks, Great East Railway Comp.
New-York, *D. Caland*.
Nijmegen, dagelijks 8.15 's morgens. Ligplaats Bolwerk.
Oporto-Lissabon, *Thetis-Lyn*, (via Antwerpen) 2 maal
s maands.
Santander, Corunna, Vigo, Cadix en Seville, (via Ant-
werpen), vertrek 40 Aug.
Zutfen, Vrijdag.
Zwolle, Dinsdag en Vrijdag.

Mededeelingen.

EEN RAAD OM OP TE VOLGEN.

Van alle ziekten, die dagelijks de sterflijst vermeer-

Advertentiën.

NIEUWE DIENST

TUSSCHEN

VLAARDINGEN & AMSTERDAM

en tusschen gelegen plaatsen,
langs Gouda,

voor Passagiers, Goederen en Vee,

met de Schroefstoomboot

„ROTTERDAM”.

Aanvangende Zondag 5 Augustus.

Van Vlaardingen:

Zondag en Donderdag 's morgens 5 ure.

Van Amsterdam:

Dingsdag 's morgens 5 ure.

Vrijdag 's middags 12 ure.

Nadere informatie te bekomen bij den Heer

J. Hoogerwerf Lz.

THEEHANDEL.

Jan van Rees & Zoon,

Theehandelaars Zwolle,

stellen hunne Theeën uitmuntende door kracht.

werkende stand.' De Amsterdamse burgemeester hoopte daar dat 'de Maatschappij' er spoedig in zou slagen een ambachtsschool op te richten. Uit een verslag van een Vlaardingse gemeenteraadsvergadering van oktober 1877 komt naar voren dat raadslid Bronkhorst niet aanwezig was aangezien 'de ambachtsschool al zijn aandacht opeiste.' Wat daarmee bedoeld werd, is niet duidelijk geworden. Ondertussen zijn er wel dergelijke scholen opgestart: zoals in Emmen, Rotterdam, Arnhem om er maar een paar te noemen.² Volgens gemeenteraadslid V.d. Gon 'houdt de Ambachtsschool den heer Bronkhorst reeds de meeste avonden bezig.'³ Er was dus wel in die tijd in Vlaardingen een ambachtsschool, maar mogelijk ging het om een ambachtsschool in oprichting.

Vlaardingen liep achter met creëren van een ambachtsschool. Pas in de jaren '30 van de vorige eeuw kwam hier zo'n instelling. Dat had waarschijnlijk ook te maken met a) de voortvarendheid van B & W van Schiedam want, die stad opende al in 1908 een dergelijke school, b) Vlaardingen was een visserijstad en die stad had reeds in 1891 een visserijschool binnen haar muren en c) Vlaardingse jongens die een vak wilden leren dat niet direct met de visserij van doen hadden gingen daarvoor naar Schiedam. De aartsconservatieve gemeenteraadsleden in de haringstad vonden een ambachtsschool niet nodig. Opvallend vond ik dat er een vereniging was waarvan de leden zich inspande het oprichten van een ambachtsschool pertinent tegen te houden. Dat lukte, want pas in 1932 ging door toepassing van het conservatisme, de deuren ervan open. De naam van die club tegenwerkers: 'Vereniging Gemeentebelangen' (zie pagina 7). Maar, het ging voor Vlaardingen eindelijk de goede kant op. In een verslag van de najaarsvergadering van de Provinciale Staten van Zuid-Holland van 1902 valt te lezen dat een commissie zal worden belast met een onderzoek naar het toekennen van subsidie voor Middelharnis en Vlaardingen voor het oprichten van een ambachtsschool.⁴ Middelharnis kreeg dat geld toegezegd. Over Vlaardingen werd niet meer gerept.

Niet nodig

Het gesternte, waaronder de Vlaardingse Ambachtsschool werd geboren, was in november 1917 niet gunstig: 'Niet nodig,' zeiden sommigen! Het was gemeenteraadslid De Bordes die toen vond dat men dat niet moet verwachten want 'nergens bestaan gemeentelijke Ambachtsscholen; overal zijn het particuliere inrichtingen, gesteund door Rijk, provincie en gemeente.' Hij wist niet hoe dat hier voor elkaar te krijgen. Uiteraard kwam hij met de inmiddels bekende doodoener van de Schiedamse ambachtsschool op de proppen: 'De Schiedamse Ambachtsschool voldoet aan de beste eischen en er gaan uit onze gemeente daar heel wat jongens.' Het dagelijkse naar Schiedam lopen van die Vlaardingse jongens in weer en wind was volgens hem voor hen gezond.

Minister J.T. de Visser, de eerste minister van Onderwijs en een vooraanstaand CHU-politicus. Foto Wikipedia.

Pas op 1 juli 1919 werd dit dossier weer vlot getrokken. Op initiatief van het bestuur van de Maatschappij tot nut van 't Algemeen afdeling Vlaardingen richtte men toen de 'De Ambachtsschool Vereniging ter behartiging van

het nijverheids onderwijs voor Vlaardingen e.o.' op. Omdat Schiedam het aanhangsel 'e.o.' (en omstreken) in haar naam had, deed Vlaardingen dat ook en ging zich daarmee tevens op het westen richten. In een samengestelde commissie van voorbereiding zaten de heren G.M. Legnes Bakhoven, I.A. Kreber, J.H. Tours en C.G. Roos. Het Nutsbestuur riep Vlaardingers die met dit plan instemden op zich bij een commissielid te melden.⁵

Om de gemeenteraadsleden en minister De Visser van het Ministerie van Onderwijs Kunsten en Wetenschappen te overtuigen van de noodzaak voor een te stichten ambachtsschool in Vlaardingen, schreef het verenigingsbestuur een rapport. Daarin bleek het grote nut en de verhoging van de vakbekwaamheid van de leerlingen en de hogere eisen die in de toekomst aan hen zouden worden gesteld: 'Het is een plicht van de overheid mede de zorgen, dat hare jonge burgers weltoegerust den strijd

van het bestaan kunnen aanvaarden en het is een groot belang voor alle bedrijven in deze nijvere gemeente, dat zij in onze stad zelf de beschikking hebben over vakbekwame ambachtslieden.' Beetje gezwollen taal, maar ja: 1919! Het hielp, want de gemeenteraadsleden stemden enkele dagen later in met het verlenen van subsidie onder nader te bepalen voorwaarden. B & W motiveerden hun stellingname met de woorden dat het ministerie verenigingen die nijverheids onderwijs willen oprichten 'de gewenste wijze is om vakscholen tot stand te brengen.' Maar, minister De Visser dacht er toch iets anders over. In het najaar van 1919 kwam hij met het nieuws dat de aanvraag voor subsidie voor de te stichten ambachtsschool 'nog niet rijp voor beslissing is.' Geen afwijzing, echter ook geen geld. De statuten van de opgerichte vereniging

De Markgraafiaan in 1928. Het is onbekend waar de Ambachtsschool moest komen. Collectie W. Noordhoek.

genoten toen wel 'Koninklijke goedkeuring.' Ook was er al zekerheid over het bouwterrein: aan de Markgraafaan. B & W waren het daarmee eens en het verenigingsbestuur diende er een erfpachtaanvraag voor in. Het bestuur ging dus onverdroten verder. In de vergadering van de Tweede Kamer in november 1919 legde de minister uit waarom Vlaardingse geen subsidie kreeg. Dat had te maken met het te laat indienen van de begroting (dat moest voor 1 mei 1919 in plaats van in augustus) en vanwege het feit dat alle aanvragen voor het vestigen van subsidies voor ambachtsscholen waren geschrapt. De Visser vond het Vlaardingse schoolplan wel 'sympathiek.' Daar kocht de vereniging niets voor. Met deze afwijzing stemde ook de Tweede Kamer in.

Geldmiddelen

De inkomsten van de vereniging van de Ambachtsschool bestonden onder ander uit subsidies van rijk, provincie en gemeente. Maar ook uit legaten, vrijwillige bijdragen, rente en schoolgeld. Wat betreft het betalen van schoolgeld was er de volgende regeling: 'Van de leerlingen wordt een school- of leergeld geheven naar de regelen, daarvoor bij huishoudelijk reglement te stellen. Minvermogens worden gedeeltelijk, onvermogens geheel van de betaling van schoolgeld vrijgesteld.'⁶

De vereniging Ambachtsschool liet zich niet uit het veld slaan door de tegenslag. Het bestuur liet de erfpachtaanvraag doorlopen en nodigde onderwijsinspecteur G.H. Groote Haer uit een lezing in Vlaardingse te komen houden. Daarin legde hij uit dat er alom belangstelling was voor het ambachtsonderwijs. De grote vooruitgang in de techniek maakte het nodig dat ambachtsscholen zich niet alleen praktisch maar ook theoretische ontwikkelden. Volgens Groote Haer letten ouders bij de keuzen van het leren van een vak voor jongens onvoldoende op hun aanslag. De gevolgen waren dan teleurstellingen en kinderen werden uiteindelijk de verkeerde kant opgedreven. De stichtingen van ambachtsscholen ondervonden volgens de spreker in de voorliggende perioden veel tegenwerking. Ook het Vlaardingse verenigingsbestuur kreeg daar-

mee te maken, maar de bestuurders gingen moedig voorwaarts met het ontwikkelen van bouw en inrichting van hun nieuwe school. Ze wisten het precies: op de begane grond zou de vestibule met een wachtkamer komen, aan de andere kant de conciërgeskamer. Dan twee vleugels met een lerarenkamer, een reserve lokaal en een tekenlokaal. De rechtereuleugel herbergde de directeurskamer, een leermiddelenlokaal en de bestuurskamer, enzovoort. Het te bouwen pand zou een verdieping met kamers en lokalen krijgen en een grote zolder. Het moest volgens de tekeningen eenvoudig en doelmatigheid uitstralen.⁷

Gemeentebelangen

In mei 1921 kwam in Vlaardingse oppositie tegen de te bouwen ambachtsschool. Een aantal Vlaardingse vatten toen het plan op een vereniging op te richten die het gemeentebestuur ongevraagd gingen adviseren op allerlei bestuurlijke terreinen. Het werd de Vereeniging Gemeentebelangen 'Vlaardingse Vooruit.' Ene 'K.' vond dat het beter kon, het besturen van de stad: 'Bij mij kwam de gedachte op: is het hier dan niet als met een schip dat naar de klippen drijft, terwijl er niemand een hand uitslaat ter redding van dat schip?' De vraag was volgens K. (die later A. Kersseboom bleek te zijn) waar bezuinigd kon worden en 'waar kan de gemeente mede bevoordeeld worden?' De gemeente zit in de put, vond men. Het is niet bekend in welke put, hoe diep die put wel was en vanuit welk politiek spectrum het bestuur zou gaan opereren. Deze club wilde evenwel geen politieke partij zijn. Later zou blijken dat deze mannen niet echt sympathiseerden met het progressieve Vlaardingse smaldeel. Het bestuur ging bestaan uit de heren Kersseboom, die voorzitter werd, D.L. Baauw, P. Both, D. Geel, A.G. van Vliet, J. Zonneveld en M. Pot. Opvallend daaraan is het feit dat zij, zo lijkt het, geen binding hadden met de visserij, op Pot na. Voor de bouw van de ambachtsschool stak uit deze toch conservatieve hoek meteen een zure wind op. De bouw van woningen door woningbouwverenigingen moest volgens het net geïnstalleerde bestuur per direct worden stopgezet en zo ook het proces voor de te bouwen ambachtsschool. Zij vonden de begroting voor die school 'veel te laag'. Bo-

De Sint Liduinastraat in Schiedam met rechts, het grote gebouw, de Ambachtsschool. Collectie W. Noordhoek.

vendien: een nieuwe school in Rotterdam zou de meeste leerlingen van de Schiedamse school trekken zodat en in Schiedam en in Vlaardingen een 'noodlijdende' inrichting dreigt te komen.' De vereniging ging niet over één nacht ijs, want zij stelde een commissie samen die goede cijfers ging verzamelen en advies uitbrengen aan 'de heren', waarmee de gemeenteraadsleden werden bedoeld. Naast bestuursleden Van Vliet (aannemer?) en Pot (reder?) maakten de heren G. van der Molen (Gjalt? Landbouwadviseur) en Pl. van den Berg (architect?) deel uit van die commissie. Na onderzoek kwam Gemeentebelangen in een vergadering tot de conclusie dat de bouw van een ambachtsschool 'een financiële ramp voor Vlaardingen zou betekenen, terwijl het onderwijs voor lange jaren te Schiedam verzekerd is.'

Besloten werd aan de Vlaardingse gemeenteraad een brief te sturen waarin de bestuursleden aangaven dat men het 'ambachtsonderwijs voor de Vlaardingse jongens voorlopig ruim voldoende verzorgd en gewaarborgd achtte

aan de Ambachtsschool voor Schiedam en Omstreken.' Gemeentebelangen was van mening dat als tot de bouw zou worden besloten, de raad er rekening mee moest houden dat de hieruit vloeiende lasten voor rijk en gemeente aanmerkelijk meer zouden bedragen dan in 1919 werden geraamd. Gemeentebelangen diende in augustus 1921 bij de raad een officieel verzoek in niet in te stemmen met het subsidiëren van de op te richten school. Pas in oktober boog de raad zich erover. Daar bleek toen dat er 'in alles secties' een meerderheid voor het standpunt van Gemeentebelangen was en zij verklaarden zich dan ook 'voorlopig tegen het subsidiëren van de te stichten ambachtsschool met het oog op de noodzakelijkheid van bezuiniging ...' Het bestuur van de ambachtsschool was weer terug bij af. Een staatje van Gemeentebelangen laat zien dat de Schiedamse ambachtsschool uit zijn voegen leek te barsten, want er zaten in 1920 niet minder dan 335 leerlingen op waarvan er 50 uit Vlaardingen kwamen en 17 uit haar omgeving. Uit Schiedam kwamen 95 leerlingen en uit Rotterdam niet minder dan 159.⁸ Dat aan de overkant van de Nieuwe Maas de petrochemische industrie zienderogen groeide en dat ook Vlaardingen op het terrein van de nijverheid uitbreidde, werd kennelijk in de

deliberaties van gemeentebelangen en de raad niet meegenomen. Dat voor al die nieuwe activiteiten goed opgeleide vakmensen nodig waren nam Gemeentebelangen en de conservatieve haringvissers eveneens niet mee in hun overwegingen zo lijkt het. Ook de groei van de stad bleef daarbij buiten beschouwing.

Bezuinigen!

Dat het woord 'bezuinigen' niet uit de lucht kwam vallen in de Vlaardingse raad en niet zomaar werd gebruikt heeft te maken met 's lands financiën. Als jhr. mr. D.J. de Geer mr. J. de Vries opvolgt als minister van financiën verheelt hij niet dat de rijksbegroting een gat vertoond van 48 miljoen gulden: 'Nederland leeft boven zijn kracht. Het moet de uitgaven verlagen.' De regering gaf meteen het

voorbeeld door de Zuiderzeewerken de eerstkomende jaren wat de uitvoering betreft te beperken. De accijns op drank, tabak en successiebelasting gingen omhoog, net als uiteraard de werkloosheid. Wat nou roaring twenties? Crisis!

Ondanks de afwijzing van de subsidie ontving de Ambachtsschoolvereniging wel bericht van de minister van onderwijs dat de bouwplannen van de school waren goedgekeurd. Opnieuw probeerde het bestuur van de vereniging in februari 1922 subsidie los te peuteren bij de raad en na ampele overwegingen besloot de raad, na een uitgebreide toelichting van B & W, de subsidie alsnog te

| Diploma uit 1922 van P. Both. Collectie G. Both.

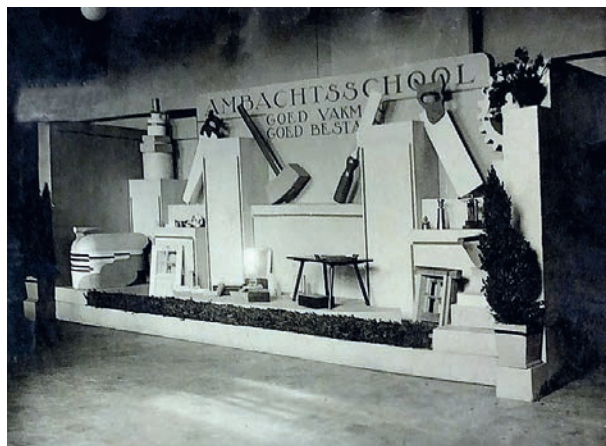

verlenen. Maar, na verloop van tijd bleek dat er nog meer bezuinigingen nodig waren want rijk en gemeente kwamen steeds krapper bij kas te zitten.⁹ Alhoewel de raad en B & W herhaaldelijk bij de minister erop aandrongen de benodigde geldlening tot stand te brengen, kwam eind dat jaar het ministerieel bericht de toezing in te trekken. Van een lening kon voorlopig geen sprake zijn. Einde ambachtsschool verhaal? Weer terug bij af in ieder geval!

'Achter Gemeentebelangen aangeschreeuwd'

In een openbare vergadering van de Vrijzinnige Propagandaclub sprak de vrijzinnige wethouder C.G. Roos over de lokale politiek. Hij had daarbij nogal kritiek op de gang van zaken in het college. Uiteraard sloeg hij zichzelf daarbij (figuurlijk) op de borst want hij zou de stand van de gemeentelijke financiën in het verleden goed hebben ingeschat. Geen goed woord had hij over voor de werkzaamheden van de vereniging Gemeentebelangen. Het ging over de oprichting van de ambachtsschool. Het punt ambachtsschool en het niet doorgaan daarvan bracht bij hem grote teleurstelling teweeg. Volgens Roos zou het voor de stad absoluut een financieel voordeel hebben gebracht. Maar: "heel Vlaardingen heeft achter de vereniging Gemeentebelangen aangeschreeuwd en zoo is dit onderwijs vermoord door leugen en laster." Het gevolg was: "We zitten nu met een Burgeravondschoon die niet kan functioneren al worden er door directeur en leeraren wonderen verricht." Doordat er namelijk geen nieuwbouw voor de ambachtsschool gepleegd werd, kon ook de Burgeravondschoon niet daarheen verhuizen. De wethouder, die als lid van het college mede het beleid, o.a. geen subsidie voor de ambachtsschool, bepaalde noemde de 'moord op de ambachtsschool de grootste fout van de laatste jaren.' Dat het bestaan van een ambachtsschool in Vlaardingen werd gemist en daarmee kansen, kwam naar voren in het Visserijblad van de Nieuwe Vlaardingsche Courant in november 1926. Steeds meer vaartuigen werden in die tijd uitgerust met motoren. De vraag was waar de jongens of mannen vandaan kwamen die op een behoorlijke manier tijdens de reis die motoren konden bedienen, kleine reparaties uitvoeren en storingen

verhelpen? Onder meer in Leiden was daarvoor een opleiding tot motordrijver (scheepswerktuigkundige bij de kustvaart) aan de ambachtsschool. Die cursus liep goed en groeide op zowel theoretisch als praktisch gebied. Het volgen van een opleiding was dus mogelijk, maar wel in Leiden. Aan de Vlaardingse Visserijschool was ook een dergelijke opleiding maar volgens de niet met namen genoemde briefschrijver was de Leidse cursus makkelijk te volgen en laaggeprijsd.¹⁰

Achterop de foto staat: 'De eerste tentoonstelling in 1933 in de Ambachtsschool aan den Zomerstraat te Vlaardingen. Deze foto werd genomen door de Leraar-Bouwkunde L. Schouten, Vader Willem (Kuil f.a.) en Arie Ketting. Collectie Fam. Kuil.

En dan! Tijdens een bijeenkomst voor ouders en leerlingen van de Nijverheidsavondschoon in april 1931 kwam er een belangrijke mededeling van de zijde van wethouder en voorzitter A. van Rijn. Hij liet weten dat hij bericht had gekregen van de onderwijsminister dat hij zijn goedkeuring had gegeven aan het stichten van een ambachtsschool in Vlaardingen met een tweejarige cursus. De eveneens aanwezige burgemeester A. van Walsum vond dat net als Van Rijn goed nieuws. Van Walsum zei dat Vlaardingen zich meer en meer richtte op de industrie en goede vaklieden waren daarvoor hard nodig. Er liepen in deze stad toen nog te veel ongeschoolde mannen rond vond hij. Hij riep ouders op hun kinderen zoveel mogelijk vakonderwijs te laten volgen.¹¹ Een jaar eerder

had de Ambachtsschoolvereniging bij de gemeenteraad het verzoek ingediend te verklaren dat de oprichting en instandhouding van een ambachtsschool noodzakelijk werd geacht. B & W vonden dat ook en zegden de vereniging 1.500 gulden toe voor het uitwerken van de voorlopig gemaakte plannen. De raad stemde erin mee en de oprichting van de Vlaardingse ambachtsschool maakte daarmee een tweede start.¹² Van protesten van Gemeentebelangen was toen geen sprake meer. De ambachtsschoolvereniging en het stadsbestuur gingen aan de slag. Dat resulteerde in de aanvraag door de vereniging voor het in erfpacht krijgen van een stuk grond aan de Parallelweg om daarop het gebouw voor de ambachtsschool neer te zetten. Opmerkelijk aan die aanvraag was dat dat verplicht was omdat het onderwijsministerie het eiste. De royale medewerking van de gemeente mocht evenwel niet bate. Het bleek althans onmogelijk de voor de bouw benodigde gelden te lenen tegen de voorwaarden die de minister stelde. Er werden tal van pogingen ondernomen om aan het geld te komen. Fondsen, banken en andere in-

stellingen werden benaderd maar alle pogingen stierven in schoonheid. Weer was de ambachtsschool terug bij af.

Eindelijk!

Dat er toch geloof bestond bij het schoolbestuur kwam naar voren toen in het najaar van 1931 de heer B. Helleman benoemd werd tot directeur die tevens belast werd met de bouw van de ambachtsschool.¹³ Dat klinkt optimistisch en dat was het ook, maar het lenen van gelden voor de schoolbouw wilde niet vlotten. Dat noopte het verenigingsbestuur van de ambachtsschool tot een beleidswijziging. Eerder had het bestuur de blik al verlegd en men wende de steven. Het was inmiddels juni 1932. Tijdens een bestuursvergadering herinnerde voorzitter Kreber de aanwezigen eraan dat in de vorige bijeenkomst het besluit was genomen te proberen het gebouw van de nijverheidsavondschoon (in de Zomerstraat) voor de am-

Opname van de School in de Zomerstraat. Collectie Stadsarchief Vlaardingen.

bachtsschool ingericht te krijgen. B & W wilden daaraan wel meewerken en ook de onderwijsinspecteur stemde er in mee. Zij allen gingen een kijkje nemen in het pand en daar bleek algemeen dat de inrichting voor de vakken metaal- en houtbewerking mogelijk werd geacht. In overleg met de inspecteur kon vanaf dat moment de begroting voor de inrichting en exploitatie voor het lopende jaar worden ingezonden. Deze oplossing werd gezien als een tijdelijke, de wens voor een nieuw schoolgebouw bleef fier overeind. In ongeveer een maand tijd werd het gebouw omgetoverd tot een ambachtsschool. Het nieuwe schooljaar was immers aanstaande. In de krant van 2 augustus 1932 prijkte trots (nou ja, zo lijkt het) een advertentie waarin de inschrijving van leerlingen werd aangekondigd.¹⁴ Er moest nog wel een conciërge worden aangetrokken. Die werd, bij gebleken geschiktheid, een jaarsalaris van maximaal 2.000 gulden voorgespiegeld. Er kwamen 100 sollicitanten op af. Het was ene W. Kuil die de baan kreeg.

Conciërge W. Kuil achter zijn bureau. Foto Collectie Fam. Kuil.

September 1932: feest in een school in de Zomerstraat; daar ging eindelijk, eindelijk de Vlaardingse Ambachtsschool open. Het waren veelal oudere heren die de opening bijwoonden, al of niet met een hoed in de hand. Geen enkele dame, laat staan een verdwaalde leerling, waar het toch allemaal om draaide, zijn op een foto te ontdekken. Een benedenzaal van de school in de Zomerstraat diende

Het 'Vaktekenlokaal' van de Avondnijverheidsschool in de Zomerstraat. Deze school was een soort zusterschool van de Ambachtsschool. Later schoven ze (juridisch) in elkaar. Collectie Stadsarchief Vlaardingen.

als plaats van handeling waarbij voorzitter Kreber als eerste het woord nam. In een uitgebreid exposé schetste hij de moeizame weg die naar deze dag leidde. Zoals hierboven aangegeven was het de Maatschappij tot Nut van Algemeen die in 1919 de wenselijkheid besprak van het oprichten van een ambachtsschool in Vlaardingen. Nadat de minister zijn financiële toezegging toen moest intrekken was bij Kreber "de fut er uit." Het ingedommelde bestuur kreeg toen, in 1928, bezoek van wethouder Van Rijn die onderwijs in zijn portefeuille had. Het bestuur reanimeerde en een 'algemeene vergadering volgde.' Besloten werd aan te kloppen bij bevoegde autoriteiten om toestemming te krijgen een ambachtsschool te stichten.¹⁵ De heer Helleman, directeur van de Nijverheidsavondschool assisteerde daarbij belangeloos. Weer was er tegenslag en ging het plan van de bouw van de school aan de Parallelweg ergens diep in een bureaula. Het uiteindelijke resultaat was later een kleine school met een kleine (waarschijnlijk van stuk) directeur: de heer Helleman. Het aantal leraren was ook klein: twee ouderen: E.J. Visser en J. Huitema. Jonger waren M. van Noort, L. Schouten en B. van Duffelen. Ook het aantal leerlingen was klein maar net genoeg om door te gaan. De inspecteur-generaal van het onderwijsministerie, de heer Hofstede, opende ver-

volgens de school met een toespraak. Hij zei dat in een eenvoudige vorm de school werkelijkheid was geworden. Hij roemde de welwillende houding van de gemeente Vlaardingen toen de plannen zich ontwikkelden.

De school werd een tweejarige opleiding waar de lessen in hout- en metaalbewerking, rekenen en Nederlandse taal werden gegeven. Ook bestond de mogelijkheid opgeleid te worden voor stoker, motordrijver of machinist. 'In afwachting van het te stichten nieuwe gebouw aan de Parallelweg werden de lessen voorloopig gegeven in het daartoe in orde gebracht gebouw van de Nijverheids-avondschoon,' schreef de Telegraaf over de opening. Helleman sprak ook. Hij was blij dat de school er was en dat jongens bekwaamheid zou worden bijgebracht. Hij dankte de werkgevers voor hun toezeggingen de jongens na het verlaten van de school onder toezicht van de school op te leiden tot goede vaklieden. Hij besloot: "Er moge sober worden begonnen, de school moge nog niet compleet zijn, het onderwijs behoeft er niet minder om te zijn

Conciërge Kuil speelt lustig door tijdens een schoolreis op zijn accordeon (linksonder). Foto Collectie Fam. Kuil.

dan in de best ingerichte school." Tussen de vele sprekers door werden 'versprekingen' aangeboden aan de vele gasten en gelukstelegrammen en brieven voorgelezen. Vlaardingen had na veel moeite, tegenslag en tegenwerking een eigen (kleine) ambachtsschool!

Crisis

In mei 1932 was het onrustig in Vlaardingen. De kwestie was dat in verband met de heersende omstandigheden de gemeenteraad besloot de meterhuren voor gas, water en elektriciteit tijdelijk met 25 cent te verhogen als crisistoeslag. Tegen waren de sociaal democraten van de SDAP. Met die verhoging waren sommige Vlaardingse het niet eens. Na afloop van de raadsvergadering volgde toen een joelende menigte verscheidene raadsleden onder het uiten van allerlei bedreigingen. Door tactisch optreden van enkele rechercheurs werden handtastelijkheden voorko-

men. Nadat de raadsleden hun woningen hadden bereikt bleef de menigte hier en daar nog napraten. Kennelijk zagen zij daar het nut niet zo van in, want zij gingen maar hun eigen weg. Mooier was het bericht van die dag dat de algemene politieverordening het terrein van wat nu het Oranjepark is, werd aangewezen als 'plaats voor het werpen of voortschoppen van één of meer ballen.'¹⁶

Ontwikkelingen

De economische crisis greep diep in in het leven van de mensen, ook in Vlaardingen uiteraard. Het was de heer Helleman, directeur van het Nijverheidsonderwijs die aan B & W verzocht hem te willen laten weten of zij gebruik zouden willen maken van de geboden mogelijkheid om samen te werken. Het ging om het opstarten van zogenoemde ontwikkelingscursussen voor werklozen. Het stadsbestuur vond dat een goed plan en zegde toe daarvoor 250 gulden uit te trekken. De kosten van de cursus bedroeg 10 gulden. Voor die reeks lessen was veel belangstelling (mogelijk had dat te maken met het dan niet te hoeven stempelen voor een uitkering. Een nogal vernederende bezigheid). Het idee werd een groot succes en B & W besloten er mee verder te gaan en aan het bestuur van de Ambachtsschool te vragen de leiding ervan op zich te nemen. Laatstgenoemd bestuur besloot hoofdzakelijk theoretische vakken te geven. Het ging om lessen in werktuigkunde, bouwkundig tekenen, scheepsbouwkunde, schilderen, decoratief- en vormtekenen, lassen enzovoort. Aanmelding kon door het invullen van een strook en die te bezorgen bij de heer Helleman, Hofsingel 31 'die gaarne zag dat de afgifte der biljetten geschiedde zonder bellen, door gebruik te maken van de aanwezige brievenbus.'¹⁷

En dan ...

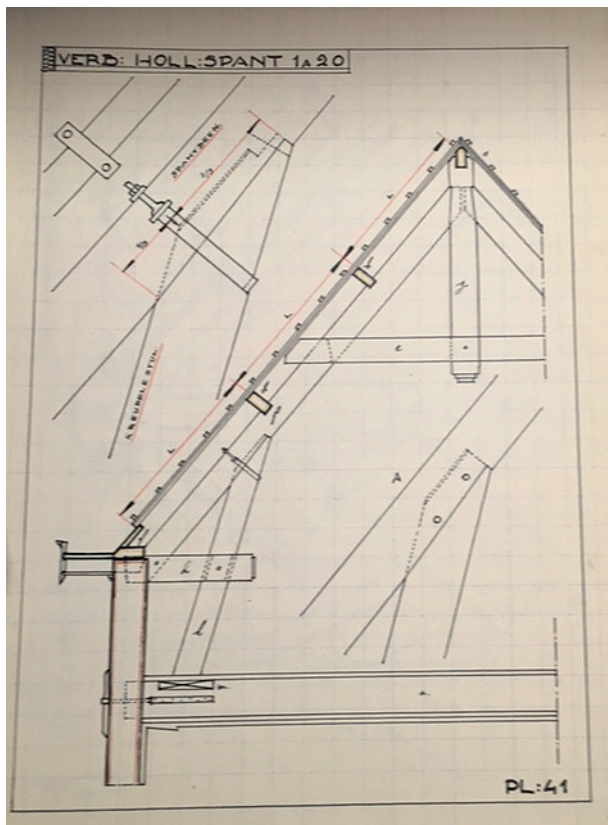
'De vereeniging 'De Ambachtsschool' te Vlaardingen heeft besloten tot aankoop van de voormalige School C in de Oosterstraat aldaar van de gemeente voor een bedrag van f 50.000. Deze school zal verbouwd en ingericht worden tot ambachtsschool. De tegenwoordige ambachtsschool, ondergebracht in een lokaal in de Zomerstraat, is

voor school te klein. De nieuwe school zal Maart 1936 in gebruik worden genomen,' liet het Algemeen Handelsblad weten in juni 1935. Klein bericht, grote gevolgen. Eindelijk een eigen gebouw, zij het geen nieuwbouw. Eerder had het schoolbestuur de nog lopende erfpachtaanvraag ingetrokken. Het schoolbestuur kon dus aan de bak met het opknappen van het gebouw in de Oosterstraat. Daarvoor was wel een aannemer nodig en dan volgt er een aanbesteding. Er was haast bij want men wilde wel in het nieuwe schoolseizoen starten. Niet minder dan 20 aannemers deden er aan mee. De hoogste bieder was J. van Dorp uit Rotterdam die voor de klus 32.400 gulden wilde hebben, de laagste was Fa. Dupies & Bax ook uit Rotter-

In dit pand in de Oosterstraat was de Vlaardingse Ambachtsschool gevestigd. Het gebouw stond tegenover de Wilhelminastraat en is inmiddels gesloopt en vervangen door nieuwbouw. Collectie Stadsarchief.

dam. Zij kregen het werk want als laagste inschrijver boden zij 18.733 gulden. Aan hen werd het werk gegund. Weer een stap gezet. Inmiddels vonden de Vlaardingers in juni een advertentie in de krant waarin meegedeeld werd dat leerlingen zich konden inschrijven voor de nieuwe cursus in dan de hopelijk gereedgekomen schoolgebouw van de ambachtsschool in de Oosterstraat. Er zullen lessen worden gegeven in metaalbewerking en houtbewerking. Om te worden toegelaten moesten de leerlingen de leeftijd van 12 jaar en 8 maanden hebben bereikt. Ook de Nijverheidsavondschoon ging van start met cursussen op

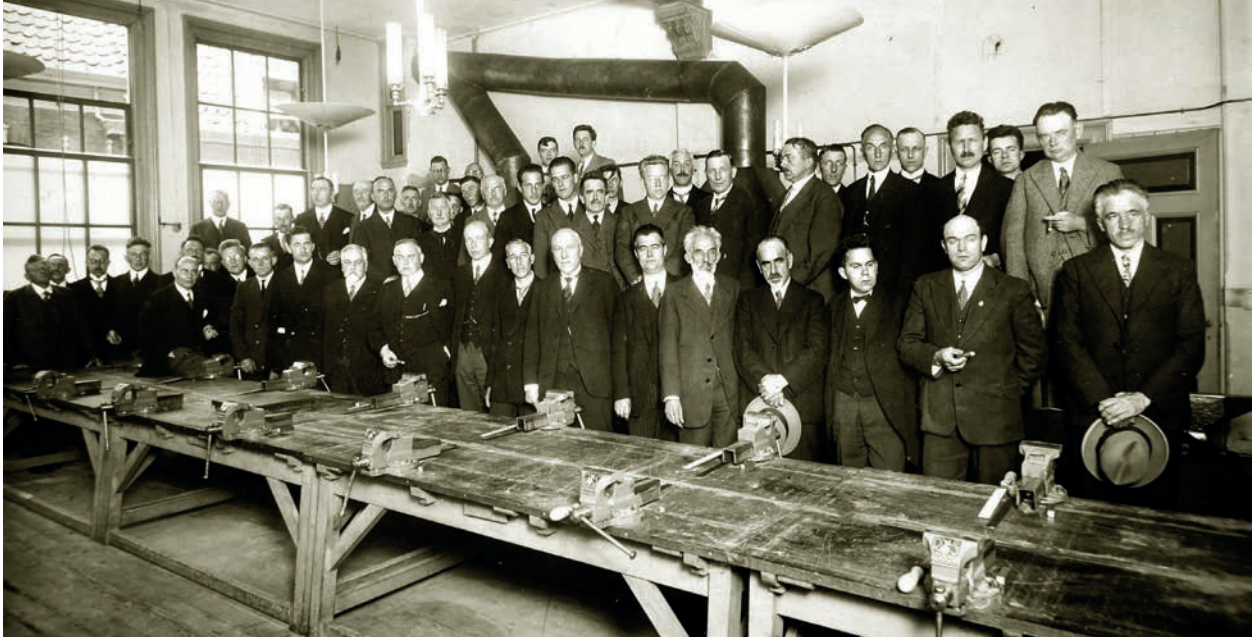
Tekening van A. den Hoedt die in het cursusjaar 1935/36 het vak timmeren volgde op de Vlaardingse Ambachtsschool. Collectie A. den Hoedt.

het terrein van schilderen, houten en marmeren. Laatste twee vakken zijn verloren gegane vaardigheden waarbij de schilder als een kunstenaar zodanig aan de slag gaat dat hij imitatiehout krijgt. Voordeuren werden vroeger wel gehout en houten schoorstenen kregen soms een marmeren uiterlijk. Nadat de benodigde vergunningen binnen waren kon de 'nieuwe' ambachtsschool feestelijk worden geopend. Uiteraard werd de opening een leuk feestje in de middag van 2 september 1936. Minister van onderwijs Dr. J.R. Slotemaker de Bruïne was naar de haringstad afgereisd en werd verwelkomd door voorzitter Van Rijn. De belangrijkste boodschap die de minister tussen de vele woorden meegaf was: "Volhouden." Het schoolbestuur kenden dat begrip inmiddels wel. Niet

minder dan 18 jaar deden zij erover om hun eigen schoolgebouw te kunnen openen. Na de toespraken konden de genodigden een rondgang door het gebouw maken waarna nog een aantal sprekers hun zegje deden.

De school voldeed wel vond het bestuur. Wel moest er hier en daar nog iets worden opgeknapt met name aan de inventaris en het meubilair. Het einde van deze werkzaamheden was evenwel nog niet in zicht, dat had te maken met de uitbreidingen van het onderwijs: "Wat zeker een gelukkig verschijnsel mag worden genoemd," schreef het bestuur in het jaarverslag over 1937. Die groei zien we terug in de lijsten met namen van geslaagden want er zijn vakken bijgekomen zoals: elektricien, monteur, constructiewerker, bankwerker, schilder en scheepmaker. Het bestuur bestond in die tijd uit A. v. Rijn (voorzitter), Ir. W.A. den Bakker (secretaris), C. v.d. Linden (2e secretaris), Ir. A.A. Kreber (penningmeester). A. Borsboom, W.F. Droog, A.P. v. Ettinger, J.J. Kolpa, A.H.F. Maarleveld, B. Ronteltrap, F.C. Weiland en J.L. Woudenberg waren leden. Personeelsleden waren: B. Helleman (directeur) en de leraren N. van Noort, H.D. Brand, B. van Duffelen, A. Nelles, N. Preesman, I. Schouten, P. van Wijngaarden, W. Kuil (conciërge) en F. van Rijn (administrateur). De Nijverheidsavondschool maakte toen deel uit van de Ambachtsschool.

Een enorm vervelend jaar voor de Ambachtsschool en de Nijverheidsavondschool was vanzelfsprekend 1940. Jaarverslagen van instellingen uit die tijd maken doorgaans geen opmerkingen over de aanwezigheid van de Duitse bezetting. Hooguit heeft men het dan over 'de tijdsomstandigheden.' Een neutraal woord waarop je niet werd gearresteerd, zo hoopte men. Ook de Ambachtsschool maakt daarop geen uitzondering. Bij onze school ging het over een tentoonstelling, een ouderavond, de kerstvakantie en de huisvesting. 'Vanwege de verduisteringsvoorschriften was het niet mogelijk om, evenals het vorige jaar, een gedeelte van het avondonderwijs elders onder te brengen, en moest dit geheel in het bestaande gebouw worden ondergebracht. Te dien einde moest de enige bergplaats die de school voor onderwijsdoeleinden

In 1932 werd de Ambachtsschool in de Zomerstraat geopend. Bijna 50 mannen en geen enkele leerling of vrouw woonden deze start bij. Foto NV Verenigde Fotobureaux. Stadsarchief Vlaardingen.

worden ingericht,' volgens het verslag.¹⁸ Belangrijk was toen wel dat doordat het gehele gebouw als school werd gebruikt, het niet voor andere doeleinden werd ingericht (hier zullen de grijpgrage handen van de bezetter worden bedoeld). Met de goede verduisteringen kon het avondonderwijs ongestoord plaatsvinden.

Ondanks die bezetting ging de school door met kennisoverdracht en de leerlingen bleven zich aanmelden. Ook openbare lessen vonden doorgang. Doordat gemeenteraden in Nederland buiten werking waren gesteld, hadden burgemeesters in Nederland, uiteraard op instigatie van de autoritaire bezetter, de besluitvorming overgenomen. In Vlaardingen was NSB'er Hansen burgemeester geworden. Zo stond het ook in de krant: 'Besluiten van de burgemeester.' Een beter voorbeeld van de om zeep gebrachte democratie is amper denkbaar. Over de ambachtsschool schreef hij: 'De voorgenenen uitbreiding van het onderwijs aan de ambachtsschool der vereniging "De Ambachtsschool" alhier, ten gevolge van de toevoeging van de vakken Duitsch, natuur- en werktuigkunde en lichamelijke oefening aan het leerplan der school,

waartoe besloten is door de ledenvergadering der genoemde vereeniging, gehouden op 28 mei 1943, ingevolge artikel 25, 2e lid, der Nijverheidsonderwijswet, noodig te verklaren.'¹⁹ Ik vermoed dat er wel een Germaan bij die vergadering heeft gezeten. De Vlaardingse ambachtsschool overleefde de oorlog en na de opwinding van de bevrijding pakt men de draad weer op. Het bestuur zocht een nieuwe directeur voor zowel de Ambachtsschool en de Nijverheidsavondschoon als een leraar in lichamelijke oefeningen.

Bekrompen

Een tegenvaller voor velen was dat na de oorlog oude verbanden weer opbloeiden. Zo waren er progressieve mensen die een doorbraak wilden op politiek gebied. De praktijk was voor velen dat zij in en door de oorlog snakten naar de toestand van voor die periode. De veel besproken Doorbraak kwam echter niet: politieke partijen paktten de draad weer op, al of niet met een nieuwe naam. De SDAP werd PvdA bijvoorbeeld. Ook op de radio waren oude geluiden weer te horen. Pas in de jaren zestig democratiseerde de samenleving. Daar gingen wel de bekrompen en zuinige vijftiger jaren aan vooraf. Er kwam toen een ongekende welvaart op gang die niemand in het naoorlogse voor mogelijk had gehouden.

STAAT VAN VORDERINGEN, VLIJT, GEDRAG, VERZUIM, TELAATKOMEN EN STRAF

KWARTALEN	Practijk				Theoretisch onderwijs													VLIJT	GEDRAG	Aantal uren verzuimd			Aantal malen te laat gekomen	Aantal malen weggezonderd	Aantal malen gestraft	HANDTEKENING VAN DEN VADER OF VERZORGER	
	<i>Bankwerken</i>	<i>Banken</i>	<i>Rekenen</i>	<i>Rekenen</i>	Lijn- en vaktekenen	Handtekenen	Schetsen	Meetwijze constructie met Compas	Controloleer	Materialenkennis	Gereedschapleer	Stucgereen	Kennis van werktuigen	Stoomwerktuigkunde	Motoriekennis	Nederlandsche taal	Rekenen			Mechanica	Algebra	Natuurkunde					Verplichting
1942-1943 1 ^e Klasse	Sept.-Nov.	6	6	6	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	6	7	7	3	3	1	<i>A. van de Graaf</i> <i>A. van de Graaf</i> <i>A. van de Graaf</i> <i>A. van de Graaf</i>
	Dec.-Febr.	6	6	6	7	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6				
	Maart-Mei	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7				
	Juni-Aug.	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	5			
1942-1943 2 ^e Klasse	Sept.-Nov.	7	6	7	6	7	6	7	6	5	6	7	6	7	6	7	6	7	6	7	6	7	6	4	3	1	<i>A. van de Graaf</i> <i>A. van de Graaf</i> <i>A. van de Graaf</i> <i>A. van de Graaf</i>
	Dec.-Febr.	7	6	7	6	7	6	7	6	5	6	7	6	7	6	7	6	7	6	7	6	7	6	3	3		
	Maart-Mei	6	7	7	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	3	3		
	Juni-Aug.	6	6	7	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	7			
1943-1944 3 ^e Klasse	Sept.-Nov.																										
	Dec.-Febr.																										
	Maart-Mei																										
	Juni-Aug.																										
1943-1944 4 ^e Klasse	Sept.-Nov.																										
	Dec.-Febr.																										
	Maart-Mei																										
	Juni-Aug.																										
AANMERKINGEN	<p>1. Maart 1943 beoordeeld tot 2^e halfjaar. 30 Aug. 1943 " " " " 3^e " " 1. Maart 1944 " " " " 4^e " " 26 Juli " " Diploma.</p>																										

Betekenis der ingevulde cijfers: 10 = uitmuntend, 9 = zeer goed, 8 = goed, 7 = ruim voldoende, 6 = voldoende, 5 = bijna voldoende, 4 = onvoldoende, 3 = gering, 2 = slecht, 1 = zeer slecht
 V = Vorderingen. Gedrag en vlijt worden beoordeeld naar het algemeen inzicht.

Fraai rapport van A. van de Graaf uit het schooljaar 1934/44. Collectie Fam. Van de Graaf.

Dat kan niet anders voor Adrianus van de Graaf in juli 1944 dan met een diploma voor bankwerken worden beloofd. Collectie Fam. Van de Graaf.

GETUIGSCHRIFT

UITGEREIKT INGEVOLGE ART. 29 DER NIJVERHEIDSONDERWIJSWET AAN

Adrianus van de Graaf

GEBOREN DE *1^e October, 1929* TE *Vlaardingen*.

ALS BEWIJS DAT HIJ HET ONDERWIJS IN *Bankwerken, (Reken, bankwerken)*

AAN DE AMBACHTSSCHOOL TE VLAARDINGEN MET GOEDE UITSLAG HEeft GEVOLGD.

VLAARDINGEN, DE *26^e Juli, 1944.*

HET BESTUUR VAN DE VERENIGING
„DE AMBACHTSSCHOOL” TE VLAARDINGEN,

DE DIRECTEUR,

Mellerman

HANDTEKENING VAN DEN LEERLING,

Arnd Graaf

Meandijze VOORZITTER.

SECRETARIS.

Herman Batenburg als leerling timmeren aan het werk met een kruishout. Foto Collectie H. Batenburg.

Herman Batenburg vond het een fijne school

Ondertussen draaide de ambachtsschool in de Oosterstraat rustig door. Veel leerlingen uit de naoorlogse periode leven niet meer, met een klein aantal sprak ik in de zomer van 2020. Herman Batenburg woont in Maasland. Over zijn, schooltijd zei hij: "Als kind zat ik op de openbare Jan Ligthartschool in Vlaardinger-Ambacht. Eigenlijk had ik met mijn rapportcijfers door moeten leren. Maar dat deed ik niet want de ambachtsschool vond ik ook wel prachtig. Het was zelfs zo dat de vader van mijn vriendje naar mijn vader ging en tegen hem zei: "moet jouw zoon ook steuntrekker worden?" Dat hadden de mensen voor de oorlog ook zelf meegemaakt. "Hij moet doorleren." Herman ging in 1950 naar de ambachtsschool en vond het altijd een fijne school. Hij volgde de cursus timmeren. De leraren waren volgens hem gewoon goed. Schouten was de timmerleraar. Directeur was Den Otter, die als bijnaam De Buffel had. Piet van Wijngaarden was ook een hele goeie leraar." Batenburg laat een foto zien die leraar Schouten liet maken van zijn examenklas. "Je leerde er heel veel. Als examenwerkstuk moesten we een deurkozijn maken. Daarin een deur met glasroeden erin en een paneeltje. Je moest die deur ook nog afhangen en ook moest je er nog verschillende sloten op en in maken. Dat was niet zomaar wat. Ja, ik vond het leuk. Om dat te

maken." Hij heeft in tegenstelling tot anderen geen herinneringen (meer) aan een schoolreisje via de ambachtsschool.

Volgens Herman was het geen gebrek aan motivatie om niet door te leren maar te kiezen voor het opdoen van vakkennis. "Weet je wat het ook was? Je moet weten waar ik geboren ben. In een arbeidersfamilie. En waar woonde ik? In de Baauwstraat, in de Put. Wij hadden daar een keukenkamer. Als ik mijn huiswerk moest maken zat de hele familie eromheen. Zo ging dat. Moest ik dan op die manier gaan studeren? Dat ging gewoon niet." Later ging hij naar de VUTO, het Voortgezet Uitgebreid Technisch Onderwijs. Toen hij zich aanmeldde was de heer De Otter er directeur. Die ontving de jongens in de kantine. Herman: "Weet je wat hij zei? 'Mijn heren, moet je goed luisteren. Jullie gaan nu aan de VUTO beginnen. En weet je wel wat dat betekent? Dat betekent 'Vooruit en Tandem Op elkaar!' Haha!" Na het behalen van een middenstandsdiploma volgde Batenburg een cursus voor leraar. Via email stuurde Herman Batenburg een lied met uitleg. Dit lied werd gezongen tijdens de uitreiking van de diploma's op de Ambachtsschool in de Oosterstraat. Het werd gezongen op de wijs van het in 1937 door de Padvinders gezongen lied op de Jamboree! De gymleraar de Heer Hoogland leerde ons dit lied tijdens een gymles. Ik heb dit altijd een mooi toepasselijk lied gevonden, vandaar dat ik dit lied na een kleine zeventig jaar nog zo uit mijn mouw schud. Hopelijk heb ik hiermee alvast een kleine bijdrage geleverd voor hetgeen U over de oude Ambachtsschool wil schrijven. De diploma-uitreiking vond altijd plaats in de Harmonie aan de Schiedamseweg. Het lied begon met het refrein:

*ABS,ABS, Vlaardingen Oosterstraat 86,
ABS,ABS, Vlaardingen Oosterstraat 86*

*Wij willen een vak leren
om straks niet te mankeren
in werkplaats op een schip of in fabriek
Wij wensen mee te bouwen*

Klas van Herman Batenburg met enkele namen: Van links naar rechts, achterste rij: Rinus Lensvelt, Arie Groeneveld, ?, ?, Herman Batenburg, Kees Grote, Cor van der Berg, Rob van Geest, Linus Noordhoek, Arie Poldervaart. Zittende rij: Jan Huis in 't Veld, Piet van der Zwam, ?, ?, Koos Nuis, Kees de Bloois, Kor Broek, ?, Hoogendam, Uleman, Liggend links Jan Krommenhoek en Piet Huisman. Herman noemde nog de naam van Gerard van Angelrooi. Foto collectie H. Batenburg.

*met handen uit de mouwen
en zoeken een bestaan in de techniek
Daarom zijn we op de Ambachtsschool
door iedereen wel bekend
hard werken en een beetje jool
en het Diploma zit aan het end*

*ABS,ABS, Vlaardingen Oosterstraat 86
ABS,ABS, Vlaardingen Oosterstraat 86.*

Ger van Driel ging naar de Kunstacademie

De 90-jarige Ger van Driel woont ten tijde van het interview in Maassluis. Hij ging naar de Ambachtsschool omdat hij graag wilde timmeren: "In die tijd, was het zo dat je maar naar de ambachtsschool ging. Er werd toen op je neergekeken. Voor meisjes was er de huishoudschool. Ik had wel naar de Mulo gekund, maar ik wilde maar één ding: timmeren. Ik zat er van 1942 tot 1944, midden in de oorlog. Het waren cycli van een half jaar met twee richtingen: ijzervreters en houtluizen. Ik vond het een uitstekende school. Het was gezellig maar ook streng. De direc-

teur was Helleman. We hadden Schouten voor tekenen en Brand voor timmeren en materiaalmeer. Van Wijngaarden ('Ome Piet') deed de theoretische vakken. Ik heb er twee jaar gezeten, met veel plezier." Van Driel leerde van alles maken, wel met de hand want er waren geen machines. "Nee schoolreisjes werden niet georganiseerd. Ik had

Ger van Driel in zijn woning in Maassluis. Foto Frans Assenberg.

goede cijfers. Ik kreeg tekenles van Helleman. De eerste tijd leerde je voor timmerman en de laatste periode voor meubelmaker. Ik was toen 15 en eindigde als meubelmaker. De vraag was toen wat ik dan zou gaan doen? Mijn moeder zei tegen mij 'zou je niet naar de MULO gaan?' Maar, Helleman zei tegen ons: "Zou hij niet beter naar de Kunstacademie kunnen gaan? Want hij tekent uitstekend." Ik ben toen naar de Kunstacademie in Rotterdam gegaan en daar kon ik het een jaartje proberen." Ger van Driel haalde het einde van deze cursus en was toen interieurarchitect. Zijn carrière bestond uit het werken op een architectenbureau. "Nee, het was inderdaad geen timmerwerk. Ik heb zes jaar aan het Holy-Ziekenhuis gewerkt. Timmeren deed ik thuis. Het werken als architect was leuk om te doen."

Ger van Minnen wilde eigenlijk naar zee

Ger van Minnen is een echte Vlaardinger. Na de lagere school ging hij nog een jaar naar de VGLO, het Voortgezet Lager Onderwijs: "Dat zal in 1952 zijn geweest. Ik was niet

echt gemotiveerd want ik had er helemaal geen zin in. Ik leerde timmeren met een beiteltje, een schaaf enzovoort. De leraar heette Neugebauer en was een prima vent. Er was nog een leraar timmeren die heette Veldhuizen. Van der Most was leraar meubelmaken. Omdat ik scheepstimmerman wilde worden, kreeg ik die twee vakken te leren. Ik kan niet zeggen dat ik het aan die Oosterstraat slecht heb gehad. De sfeer was toen natuurlijk anders dan nu. Je hoefde ook niet veel gekkigheid uit te halen. Je had directeur Den Otter, met een snorretje die wij 'Hitler' noemde en je had Naujoks, als conciërge. Van Noort was een tekenleraar voor handtekenen. Die kon je zo verrot schelden. Maar eigenlijk was het een prima vent." Van Minnen wilde eigenlijk naar zee. "Ik was gek van scheepvaart, zo was dat gewoon. Ik kreeg algebra van Van Wijngaarden. Hij leek een beetje op Drs. P. Ik kon dat algebra en wis-

Klasfoto van Ger van Minnen.

Foto Collectie G. van Minnen.

Krantenknipsel uit 1936 van de Ambachtsschool. Collectie Stadsarchief Vlaardingen.

kunde niet behappen. Al die dingen, ik kreeg het er niet in. Wat ik wel leuk vond? Lichamelijke opvoeding.

Bij goed weer gingen we naar het Oranjepark en als het

regende gingen we naar een lokaal achter het gebouw van de Volksbond aan de Schiedamseweg. Dat vond ik eigenlijk heerlijk, dan was je er weer effe uit." In de derde klas verhuisde Van Minnen naar de nieuwe school aan de Veerweg, nu Deltaweg. "We moesten de boel met handwagens overbrengen." Frans Roodenburg mailde mij: "Mijn broer Leo ging op de Ambachtsschool in de Oosterstraat een weddenschap aan. Wanneer hij het lef had in zijn onderbroek de Wilhelminastraat voor de school door te lopen, dan zou hij van iedere klasgenoot een kwartje – een vijftewintig centstuk – krijgen. Hij ging de weddenschap aan: hij liep zijn horde, toegejuicht door de medescholieren en met verbazing bezien door de omwonenden: die jeugd van tegenwoordig! Het opstootje trok de aandacht van de schooldirecteur. Hij commandeerde mijn broer naar binnen en vroeg tekst en uitleg. Vervolgens controleerde hij of alle klasgenoten van mijn broer hun financiële verplichtingen nakwamen. De ware pedagoog."

Vergane glorie in de Oosterstraat: de ingang van de voormalige Ambachtsschool. Foto Frans Assenberg.

Openbare les

De Ambachtsschool in de Oosterstraat draaide op volle toeren en dat kwam tot uitdrukking in een openbare les. Volgens een bezoeker was het een lust voor het oog de leerlingen aan de gang te zien. Of zij dat ook vonden? Zij lieten in ieder geval toewijding en zorg zien voor de hun toegewezen taken en het was als een wedstrijd wie de mooiste werkstukken kon maken. De jongens konden lessen volgen in een smederij, in een machinebankwerkerij, er was een meubel- en timmerafdeling. Daarnaast werden taal- en rekenlessen gegeven. De door de jour-

Deel van de LTS aan de Deltaweg met in het midden de ingang, niet zichtbaar, van het gebouw alsmede de toegang tot de fietsenkelder. In het lokaal met de rode gordijnen werd gymnastiekles gegeven door leraar Runia. Douchen behoorde voor de leerlingen niet tot de mogelijkheden. Onder dat lokaal was de kantine. Het waren volgens oud-leerlingen voornamelijk jongens uit het westen, Maassluis, Rozenburg enz. die er hun meegebrachte boterhammen opaten. Foto Frans Assenberg.

nalist gestoken loftrumpet verhulde echter de werkelijkheid. Vlaardingen was een arbeidersstad met een geschiedenis in de visserij. Kinderen van eigenaren met een eigen bedrijf volgen veelal hun vader (moeder) op. Kinderen van arbeiders volgden ook de gang van vader: 'Je gaat maar naar de ambachtsschool, dan leer je tenminste een vak' was toen het kleinere adagium. Van kinderlijke inspraak was amper sprake. Dat die toch ouderwetse samenleving hoognodig moest worden vernieuwd zullen de meesten wel hebben begrepen. Ook Vlaardingen moest daarin mee. De bevolkingstoename hield aan en veel bedrijven zochten er een plek, dan wel woonruimte voor hun onderneming. Industriëlen benaderden het gemeentebestuur om woonruimte te scheppen. Op basis van een enquête onder 25 bedrijven was de conclusie dat Vlaardingen in 1956 ongeveer 56.000 inwoners zou tellen. In 1947 waren dat er 43.392. Dat was niet verkeerd (die 56.000) want er waren er maar liefst 59.788!²⁰ De babyboom generatie lag toen nog in de wieg maar maakte wel dat de stad daarop moest worden aangepast. Dat

gold ook voor de ambachtsschool aan de Oosterstraat. Die pilde uit en grote aantallen jongens konden er niet terecht en moesten worden afgewezen. Een nieuw schoolgebouw was meer dan ook een harde noodzaak. Het bouwen van een nieuwe school was dan ook in voorbereiding. Voor het Nijverheidsonderwijs voor meisjes lag dat moeilijker. Mogelijk had dat te maken met het ontbreken van traditie op dat terrein (dat meisjes naar een ambachtsschool gingen). Maar ja, het moet dan voor het schoolbestuur nog jaren aantobben zijn geweest.

Pas in mei 1952 werd bekend dat onderwijsminister Theo Rutten zijn goedkeuring had gehecht aan een lening van 1,6 miljoen euro. Dat geld was bestemd voor de bouw van een nieuwe LTS, de Lagere Technische School zoals het ding zou gaan heten. Pas na ongeveer 35 jaar werd Vlaardingen dus echt serieus genomen op dit terrein. Dat zegt ook iets over de bestuurlijke kwaliteiten van degenen die het hier toen voor het zeggen hadden. De lening kwam tot stand met de medewerking van gezamenlijke industrieën van Vlaardingen en omstreken, alsmede van de plaatselijke spaarbank. Binnen twee maanden hoopte het schoolbestuur over te gaan tot het aanbesteden van de bouw van de school die aan de Veerweg, nu Deltaweg, zou moeten komen. Als architect werd ir. D. Roosenburg uit Den Haag aangetrokken. De LTS was vanwege de vele aanmelding een succes. Het fraaie gebouw zag er modern uit voor de jaren '50. Er was een vleugel waar werd onderwezen in theoretisch vakken. In een andere vleugel waren de praktijklokalen. Vanwege veranderende onderwijswetgeving werd de school overbodig en tegen de zin van de HVV afgebroken.

Veel dank aan hen die reageerden op mijn oproep voor informatie. Helaas kon niet alles in dit artikel worden opgenomen.

Noten

¹ Ambachtsschool: Een verouderde term. Het was een school waar men in Nederland een ambacht kon leren, tot opleiding van ambachtsslieden. Thans voorbereidend beroepsonderwijs genoemd.

² Vlaardingsche Courant (VC). 12 maart 1873. Stadsarchief Vlaardingen (SAV).

³ VC. 22 oktober 1877. SAV.

⁴ Onder andere verslag Provinciale Staren van Zuid-Holland, 18 november 1902 in Nieuwe Vlaardingsche Courant (NVC) 22 november 1902. SAV.

⁵ NVC. 2 juli 1919. SAV.

⁶ Archiefinventaris 0412. Bestuur van de Vereniging De Ambachtsschool voor Vlaardingen e.o./Avondnijverheidsschool/Lagere Technische school (LTS). Inventarisnummer 20. SAV.

⁷ NVC. 30 maart 1920. SAV.

⁸ NVC. 5 augustus 1921 en 11 oktober 1920. SAV.

⁹ Archiefinventaris 0412. Bestuur van de Vereniging De Ambachtsschool voor Vlaardingen e.o./Avondnijverheidsschool/Lagere Technische school (LTS). Inventarisnummer 109. SAV.

¹⁰ NVC. 5 november 1926. SAV.

¹¹ Archiefinventaris 0412. Bestuur van de Vereniging De Ambachtsschool voor Vlaardingen e.o./Avondnijverheidsschool/Lagere Technische school (LTS). Inventarisnummer 109. SAV.

¹² NVC, 14 april 1931. SAV.

¹³ Archiefinventaris 0412. Bestuur van de Vereniging De Ambachtsschool voor Vlaardingen e.o./Avondnijverheidsschool/Lagere Technische school (LTS). Inventarisnummer 129. SAV.

¹⁴ NVC. 2 augustus 1932. SAV.

¹⁵ Archiefinventaris 0412. Bestuur van de Vereniging De Ambachtsschool voor Vlaardingen e.o./Avondnijverheidsschool/Lagere Technische school (LTS). Inventarisnummer 109. SAV.

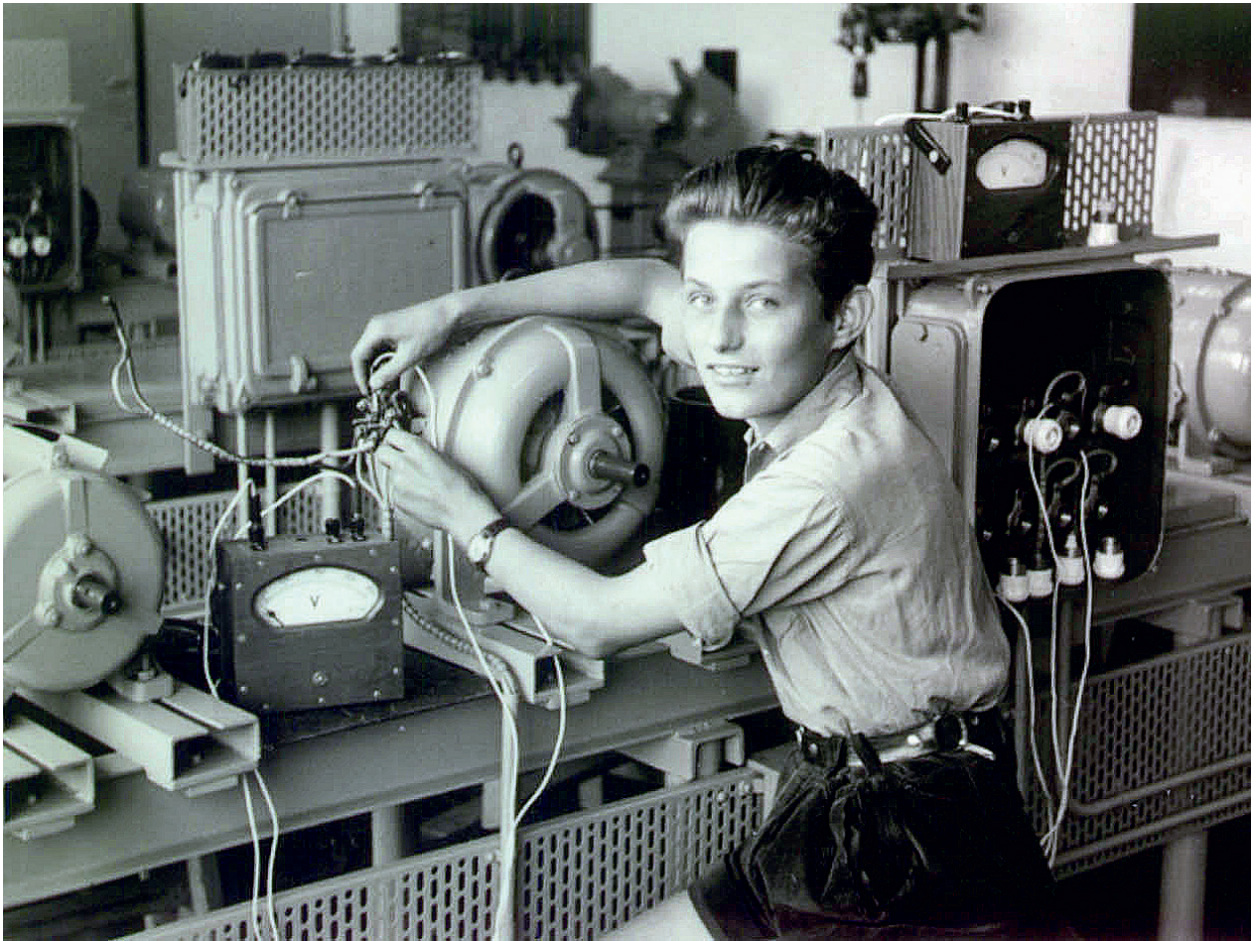
¹⁶ Historisch Jaarboek Vlaardingen 1983.

¹⁷ NVC. 31 mei 1932. SAV.

¹⁸ Archiefinventaris 0412. Bestuur van de Vereniging De Ambachtsschool voor Vlaardingen e.o./Avondnijverheidsschool/Lagere Technische school (LTS). Inventarisnummer 133. SAV.

¹⁹ NVC. 7 februari 1943. SAV.

²⁰ Historisch Jaarboek Vlaardingen 2007.

| Leerling electra. 1956. Collectie Frans Assenberg

Ledenactiviteiten

Vanwege de corona-maatregelen gaan de ledenactiviteiten voorlopig niet door. Dat betekent dat de lezing die gepland stond voor 24 november 2020, en waarin Jeroen ter Brugge en Jac. Baart zouden vertellen over de Kriegsmarine in Vlaardingen ten tijde van de bezetting, wordt uitgesteld tot een nader te bepalen datum.

Voor 2021 staan voorlopig nog steeds een aantal lezingen gepland:

-op 26 januari 2021 zal Henny van der Linden een aantal wederwaardigheden gaan vertellen over de vroegere ziekenhuizen in Vlaardingen waar hij als ambtenaar bij betrokken is geweest.

-op 23 februari 2021 is het de bedoeling dat organist Aad Zoutendijk gaat vertellen over het Van Peteghem orgel in de Grote Kerk van Vlaardingen.

-op 30 maart 2021 staat de Algemene Ledenvergadering 2021 gepland met het al voor 2020 beloofde rondje Vlaardingen. Een lezing met plaatjes van vroeger en nu.

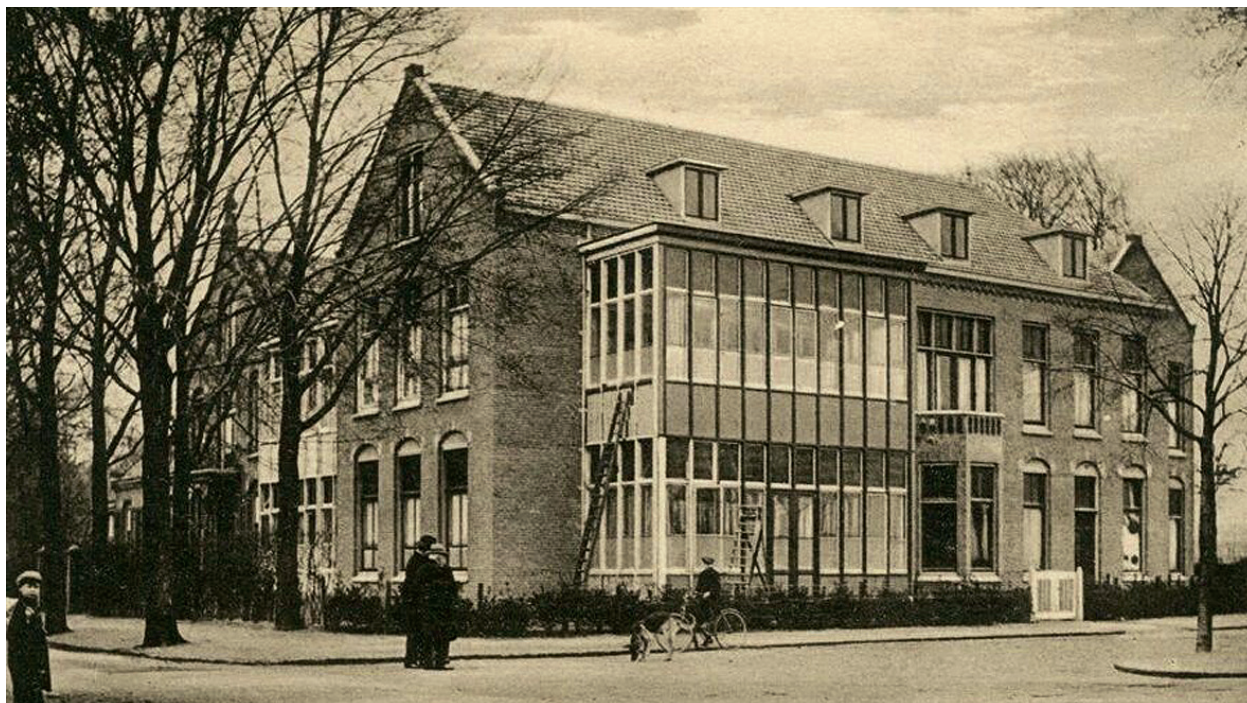
-op 20 april 2021 zal Frans Assenberg een lezing verzorgen over Vlaardingen in de periode 1945-1950.

Maar of dat allemaal door kan gaan is nu dus absoluut nog niet zeker. Voor de actuele stand van zaken kunt u het beste de website raadplegen, en we houden u ook op de hoogte via de digitale Nieuwsbrief.

De Commissie Ledenactiviteiten:

Ernst Lohmann, Els van Dijk, Han van Elk, Tineke van der Hoek.

| Het Hofsingel ziekenhuis

Historische Vereniging Vlaardingen

internet: www.hvv-vlaardingen.nl

e-mail: info@hvv-vlaardingen.nl

Geschiedenis op heterdaad betraapt

Vraagt over vijftig jaar een jongetje aan een meisje dat nu in de achtste groep van de basisschool zit "Oma heb jij die coronacrisis nog meegemaakt?"

Oma zal misschien "ja" zeggen en verder verwijzen naar het Jaarboek 2070 van de Historische Vereniging Vlaardingen. Ze was er wel bij, maar het is lastig geschiedenis te herkennen als je er middenin zit en ze was nog jong. Hoe zat het ook weer, niet naar school, uit elkaar zitten, ander-halve meter, pappa met de auto naar Schiedam om zich op een parkeerterrein te laten testen. Fijn dat iemand er een degelijk artikel over heeft geschreven en in de Kroniek 2020 zal er vast ook nog wel een en ander over staan.

Wanneer U intussen de 'opa-of-oma-leeftijd' hebt bereikt en U zich misschien weleens afvraagt hoe het nu zat met de Touwbaan, Koninginneharing, de Crocksons, dokter Moerman, Vlaardings Mannenkoor Orpheus, het Holyziekenhuis of VFC dan is lidmaatschap van de Historische Vereniging zeer geschikt om Uw geheugen op te frissen.

En als kinderen vragen stellen over Vlaardingen in de Tweede Wereldoorlog, in de jaren '60 of over milieubederf in het Nieuwe Waterweggebied of de Broekpolder, dan kunt

U als lid samen gaan bladeren in Jaarboeken en TijdSchriften.

Blijf binnen en buiten coronatijden de geschiedenis op heterdaad betrappen en laat ook jongere generaties kennismaken met de Historische Vereniging Vlaardingen.

Werf een lid.

Website www.hvv-vlaardingen.nl,

e-mailadres info@hvv-vlaardingen.nl.

